

Magyar tudósok utaztak a Szovjetunióba

A Szovjetunió Tudományos Akadémiája Elnökségének meghívására a Szovjetunió megalakulásának 50. évfordulója alkalmából rendezett akadémiai ünnepi közgyűlésre Erdély-Grúz Tibor, a Magyar Tudományos Akadémia elnöke, a Szovjetunió Tudományos Akadémiájának tiszteletbeli tagja, Szőkefalvi-Nagy Béla akadémikus, az SZTA tiszteletbeli tagja, szegedi egyetemi tanár és Kőpeczi Béla akadémikus, az MTA főtitkára szerdán Moszkvába utazott. Búcsúztatásukra a Ferihegyi repülőtérre megjelentek a Szovjetunió budapesti nagykövetségének vezető munkatársai.

Befejeződött az országos diákpárliament

Szerdán Budapesten, a Láng művelődési központban plenáris üléssel folytatta munkáját a IV. országos diákpárliament. A háromnapos tanácskozás záróülésén megjelent és felszólalt Aczél György, az MSZMP Politikai Bizottságának tagja, a Központi Bizottság titkára, ott volt Ilku Pál, művelődésügyi miniszter is.

A zárónap programja a gimnáziumi, szakmunkásképző intézeti, s szakközépiskolai szekciók keddi tanácskozásán kidolgozott ajánlások ismertetésével kezdődött. Mindhárom iskolatípus ajánlásából kitűnt, hogy a szekcióüléseken a diákok valós problémákat vetettek fel, és a gyakorlatban igazolt eredményekről számoltak be.

A vitában értékelték a különböző iskolatípusok diákjainak, tanárainak kapcsolatát. Az egyes szekciók javaslataira, interpellációs kérdéseire jelenlevő illetékes szervek képviselői válaszoltak.

Sorrendben Nagy Imre munkaügyi miniszterhelyettes, Szűcs Istvánné, a KISZ Központi Bizottságának titkára, Nádor György, az országos ifjúságpolitikai és oktatási tanács titkára, Duschek Lajosné, a SZOT titkára, Kutika Károly vezérőrnagy, a néphadsereg kiképzési főcsoportfőnökek helyettese, Bíró Mihály, az MTS elnökhelyettese, valamint dr. Gosztonyi János művelődésügyi miniszterhelyettes adott feleletet a diákküldöttek kérdéseire.

A IV. országos diákpárliament szervező bizottsága — a háromnapos tanácskozás tapasztalatai alapján ajánlásokat dolgozott ki, amelyeket a küldöttek elfogadtak. A dokumentum aláhúzza: a beszámoló jó alapot teremtettek a későbbi vitára. A diákpárliament olyan időben ült össze, amikor az MSZMP oktatáspolitikai határozatának végrehajtása napirenden szerepelt. A párthatározat hosszú időre alapvetően meghatározza a diákpárliament feladatait is. Még ebben a tanévben minden iskolában megvitatják az iskolai demokrácia tanulmányi feladatát (MTI)

Kézzel vagy géppel?

„A munka hatékonyságának rendszeres emelése útján biztosítani kell, hogy a termelés szélesebb területein csökkenjen a termékek önköltsége, főként a korszerűség és a nagy sorozatokban való gyártás fokozásával.”
(Az MSZMP KB 1972. novemberi határozatából.)

A címre könnyű a válasz: a modern ipart az állandó technikai fejlődés jellemzi, s csakis az intenzív irányzat viheti előre a gazdasági életet. Persze, ez sem oly egyszerű, mint ahogyan első hallásra, látásra annak tűnik. Az egész gazdasági élet belső sajátosságai, együttes tulajdonságai siettetik, vagy lassítják a folyamat megvalósulását. A gép nem valami olcsó dolog, a munkaerő viszont véges, nem áll rendelkezésre belőle korlátlan mennyiség. A legtöbb vállalat évek óta munkaerőhiányra hivatkozik, ami érthető is, hiszen környezetünkben is lezárult a gazdasági fejlődés extenzív szakasza, amikor új gyárakat építünk, hogy megváltoztassuk a meglévő ipar szerkezetét és a munkaerő-kínálatot helyben foglalkoztassuk. Egyre inkább előtérbe került a gazdasági fejlesztés intenzív szakasza, a rendelkezésre álló munkaerő hatékonyabb felhasználása, a munka- és termelészervezés korszerűsítése.

Az alapvetően tevékenységét folytató munkásoknak gépek mellett kellene szorgoskodniuk, hiszen a technikai fejlettségnek, a lekötött munkások hatékony felhasználásának egyik mércéje a munka gépesítettsége. Jelenleg, amikor az iparilag fejlett országokban a gépesített munkafolyamatokat mind több területen az automatizálás váltja fel, a szegedi és a Csongrád megyei vállalatoknál a munkáslétszám fele kifejezetten kézi munkát végez, azaz nem gép mellett dolgozik, és tevékenységéhez energiával hajtott kéziszerszámot sem használ. A munkások 44 százaléka gép mellett dolgozik ugyan, de munkaképzése során sok a kézzel végzett tennivaló — kiszolgálja a gépet, elviszi a kész terméket és így tovább.

AZ ANYAG MOZGATÁSA

A termelő gépek lehetnek korszerűek és korszerűtlenek, de egyben hasonlóak, hogy táplálni kell őket nyersanyaggal, s a kész terméket valamiképpen tovább kell szállítani a gyártó vonalról. Ezt nevezik belső szállításhoz, anyagmozgatáshoz. A szegedi és a megyei iparvállalatoknál bizonyos korszerűtlen a belső szállítás és anyagmozgatás, ezért igen magas az itt foglalkoztatottak száma. De az is figyelemre méltó, hogy emellett még az alaptervekenyiséget folytató munkájának is tetemes része a gépek kiszolgálása során végzett anyag- és termékmozgatás. Különösen az élelmiszeripari vállalatoknál, a konzervgyárban és a paprikafeldolgozóban a kisegítő munkások zöme csomagol, vagy csomagolóanyagokat készít.

Mivel vállalatunknál a kisegítő tevékenység indokolatlanul nagy létszámot köt le, elengedhetetlenül szükséges és fontos a tevékenységek korszerűsítése, gépesítése. Ha a gyárakban több lehetne a rakodógép, korszerűbb a termelési technika, jelentős számú munkást átirányíthatnánk az alaptervekenyiséget folytató sorokba, s így növekedhetne az egy főre jutó termelés értéke. A vállalatok vezetői arra hivatkoznak, hogy a raktári anyagszállító targoncák, s egyéb gépek, berendezések ára igen magas, a munkaerő hiánya nem oly szorongató, hogy élet-halál kérdést csináljanak ebből az ügyből. Annyanban igazuk van, hogy a kézzel végzett munka bére sokszor előnyösebb, mint a gépek bérleti

A GÉPEK MELLETT

Az alapvetően tevékenységét folytató munkásoknak gépek mellett kellene szorgoskodniuk, hiszen a technikai fejlettségnek, a lekötött munkások hatékony felhasználásának egyik mércéje a munka gépesítettsége. Jelenleg, amikor az iparilag fejlett országokban a gépesített munkafolyamatokat mind több területen az automatizálás váltja fel, a szegedi és a Csongrád megyei vállalatoknál a munkáslétszám fele kifejezetten kézi munkát végez, azaz nem gép mellett dolgozik, és tevékenységéhez energiával hajtott kéziszerszámot sem használ. A munkások 44 százaléka gép mellett dolgozik ugyan, de munkaképzése során sok a kézzel végzett tennivaló — kiszolgálja a gépet, elviszi a kész terméket és így tovább.

Iparágánként is eltérő a helyzet: a munka gépesítettségi színvonalra legalacsonyabb az élelmiszeriparban, ahol a létszámnak csak egy-egyede áll a masinák mögött, ugyanakkor ez az arány a könnyűiparban több mint ötven százalék, amelyben nagy szerepet játszik a szegedi textilművek és a kenderfeldolgozó ipar egyre javuló és korszerű technikai felszereltsége. Erdemes még megjegyezni, hogy a munka gépesítettségének elmaradottsága nem függ össze a dolgozók szakképzettségének helyzetével, hiszen kiderül, hogy a gépek mellett dolgozó emberek közül kevesebb a szakképzéssel rendelkező, mint a nem gépek mellett tevékenykedők között. Ugyanis a környezetünkben levő gyárak gépparkjánál dolgozóknak 24 százaléka szakkunckás, 64 százaléka betanított munkás, míg 12 százaléka betanítást sem igényelt.

A kivezető út kézenfekvő: a vállalatok vásároljanak korszerű, modern gépeket, selejtezzék a régi, elavult, korszerűtlen technikat. Könnyű ezt tanácsolni — mondhatják a gazdasági vezetők, hiszen ezt ők is tudják, de nincs pénzük a korszerűbb technikára. Talán segíteni fog gondjaikon az amortizációs költségek jelenlegi rendszerének módosítása, de addig is érdemes keresni a lehetőségeket. Megéri. Egy példával fejezném be az elmondottakat: a KSZV újszegedi gyárában olyan korszerű láncköte gépeket vásároltak, amelyeknek teljesítménye tízszer nagyobb a hagyományos szövőgép teljesítményénél, arról nem is beszélve, hogy ezeken a gépeken a termék is korszerűbb, Gazdag István

Munkavédelmi helyzet

A statisztika szerint az év első 9 hónapjában 5 százalékkal csökkent az üzemi balesetek száma és gyakorisága a kohó- és gépiparban a múlt év azonos időszakához viszonyítva. A halálos balesetek aránya 36,4 százalékkal kevesebb.

A munkavédelmi helyzet javulásához hozzájárult, hogy a kohó- és gépipari vállalatok többségében a be-

ruházás és a fejlesztés, az új berendezések, gépek munkába állítása, a technológia korszerűsítése a korábbiaknál jobb és biztonságosabb munkafeltételeket teremtett.

A jelenlegi helyzet a szerény javulás ellenére sem adhat okot elégedettségre, hiszen még mindig igen sok az üzemi baleset.

Nem csak a munkához van joguk...

A nők megszokták, hogy jogaik mindenekelőtt a munkában érvényesülhetnek, úgyszólván mondhatnánk, hogy a még több munkában. Ez statisztikai adatokkal alátámasztott tény, ugyanis az 1970-es népszámlálás alkalmával megállapították, hogy például a húsz-huszonéves év közötti, még nem családostól 82 százalék kérésre foglalkozást nyújt, de összességében is 860 ezerrel több az aktív kereső nő, mint 1949-ben.

1.

Ezzel azonban — és ezt mindenki tudja — távolról sem valósítottuk meg az egyenlő jogok elvét. Mostanában úgy alakult, hogy lehetőségem nyílt néhány helyen megismerkedni a gyakorlati alkalmazással is, s őszintén meglepett, mennyi leleményes, ténylegesen javító intézkedésnek nyithat utat a Központi Bizottság 1970-ben hozott határozata. Mert ami történt — és sok minden történt — a nők életének könnyítéséért, az jobbra az utóbbi két esztendőben ment végbe. Ez a felismerés nemcsak örvendetes, de aggasztó is, hisz arra következtethetünk belőle, hogy legtöbbször valamirevaló szociális intézkedést a központi akaratnak kell sugallnia, különben nem jut el a megvalósulásig. Elvégre tudtuk, tudták eddig is, hogy milyen nehézségekkel küzdenek a nők a munkában és a társadalmi életben, s a könnyítés módjai ugyanúgy kéznél voltak, mint ezekben az években. Mégis, a gazdasági vezetők többnyire objektív nehézségekre, elháríthatatlan akadályokra hivatkoztak, közben pedig szinte uralkodóvá vált az előítélet, hogy a nő nem teljes érté-

kü munkaerő, ezért nem is remélhet férfi kollégájával azonos elbírálást.

2.

Kezdjük mindjárt az anyagi konzekvenciákkal járó intézkedésekkel. Eddig a többi rossz között természetesen vettük, hogy a szülő nő jövedelme szülési szabadsága, még inkább a gyermekgondozási segélyezés ideje alatt gyakran behozhatatlanul lemarad munkatársai mögött. Vagyis míg a többiek bére emelkedik, az övé egy helyben marad. Életszínvonalát tehát nemcsak +1 fő megjelenése csökkenti — hisz a családi létszám-emelkedéssel eleve mérséklődik az egy főre jutó jövedelem —, hanem az ár-szintemelkedést figyelembe véve, még hátrányos helyzetbe is kerül azért, mert szülésre adta a fejét. Néhány gyárban „kitalálták”, hogy ezt a hátrányos helyzetet egyszerűen ki lehet küszöbölni, s a szabadságról visszatérő anya bérét automatikusan 150—200 forinttal emelik.

Majd' minden üzemben vannak a többenél rosszabbul fizető munkahelyek, ahol valamelyik adminisztratív szabályozás következtében kevesebb az órabé, mint másutt. Az egyik ilyen műhelyben — ahol véletlenül majdnem kizárólag nők dolgoztak — megváltoztatták az úgynevezett besorolást, s ezzel sikerült végére járniuk egy sok éves panasznak: valamennyi itt dolgozó órabére egy forinttal több lett.

Több helyen külön megvizsgálták a nagycsaládok, illetve a gyerekeket egyedül nevelő anyák helyzetét. S miután kiderült, hogy sokkal súlyosabb terhek nehezednek rájuk, mint a többi állampolgárra, megpróbálták legalább könnyíteni a terhe-

ken. Minden évben rendkívüli segélyben részesítik őket a gyerekek számától függően, kedvezményes áron és rendszeresen biztosítanak számukra helyet a vállalati üdülőben, elsőbbséget élveznek a bölcsődei-óvodai felvételeknél, de még az ipari tanulók felvételénél is. Végül, de nem utolsósorban, első helyen kapnak lakásépítési kölcsönt, méghozzá kamatmentesen, a vállalati fejlesztési alapjából.

3.

A felsoroltak nem tartalmazzák a törvény által előírt kedvezményeket, amelyeket minden munkahelyen kötelesek megadni. Éppen azokat az intézkedéseket próbáltam összegyűjteni, amelyek egyéni leleményről tanúskodnak, s egyben azt is mutatják, mennyi mindent tehet egy-egy intézmény saját hatáskörén belül az ott dolgozó asszonyokért.

Senki sem állítja, hogy a példaként említett változások hirtelen és látványos fordulatot hoznak az asszonyok sorsában, hogy egy csapásra másként értékelik nálunk a női munkát, s megváltozik a nők — valljuk be nemegyszer torz — önértékelése. Azt azonban feltételül bizonyítják, bizonyíthatják, hogy a jogok gyakorlására megfelelő lehetőségeket kell teremteni, sőt talán azt is, hogy még jócskán akadnak felfedezetlen lehetőségek.

Fenákel Judit

MI ÚJSÁG NÁLUNK?

A szegedi és Csongrád megyei iparvállalatokra vonatkozik a kérdés. Kiderül, hogy a környezetünkben levő minisztériumi ipar 46 ezer embert foglalkoztat, akik közül 34 ezer a munkás, a többi a szervezést, az irányítást, az ellenőrzést, az adminisztrációt és más kisegítő tevékenységet folytat. Más szóval is szoktak csoportosítani: munkások és alkalmazottak. A két csoport aránya sem valami egészséges, különösen nagy az adminisztratív dolgozók száma. Most azonban hagyjuk ezt, hiszen a közvetlen termelőmunka minőségéről, fejlettségéről érdemesebb részletesebben szót ejteni.

Csak azt vizsgáljuk, hogy a 34 ezer munkás milyen tevékenységet folytat. Kitérnék a statisztikai adatokból, hogy a munkásoknak csak 65 százaléka végez alaptervekenyiséget, vagyis a vállalat profiljának megfelelő termelőmunkát, a többi 35 százaléka pedig valamilyen kisegítő feladatot lát el. A legfrissebb felmérések

Petőfi-könyvek

Vastag, díszes kiadásban, címlapján Petőfi arcmásának hiteles daguerrotípiájával jelennek meg a Szépirodalmi Kiadó gondozásában a Petőfi-évfordulóra a költő összes versei. A reprezentatív kiadványt viszonylag olcsón, 30 forintért vásárolhatják meg az olvasók. Ugyancsak az évforduló alkalmából jelenik meg az Olcsó Könyvtár-sorozatban Illyés Gyula Petőfije, valamint Mezősi Károly Közelebb Petőfihez című műve.